

﴿۸۴﴾

وَ مِنْ خُطْبَةٍ لَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فِي ذِكْرِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ

او حضرتین خطبہ لریندن دیر

"عاص" بن اوغلو "عمرو" بن حقیئده دیر

﴿عَجَبًا لِابْنِ النَّابِغَةِ! يَزَعُمُ لِأَهْلِ الشَّامِ أَنْ فِيَّ دُعَابَةً، وَ أَنِّي امْرُؤٌ تَلْعَابَةٌ:

أَعَافِسُ وَ أَمَارِسُ! لَقَدْ قَالَ بَاطِلًا، وَ نَطَقَ آثِمًا.﴾

النَّبِغَةُ: سوزمانی، او آرواد کی آروادا لایق اولمایان ایشلره گوره تانی نیبیدیر، آچیق آرواد/الدُّعَابَةُ: میرت، میرتجیل، میرت ائله مک و دوز سالماق/تَلْعَابَةٌ: حددن آرتیق میرتجیل، جانی اولمایان/أَعَافِسُ: میرت اوچون خالق می ویریرام/المعافسة: آرواد لار بیریریسینی میرت ایچون بیخدی لار/اغناج القوم: مبارزه ائله دیر، گولشدیر.

«حئیرتده یم نابغه نین (یاتاقلار اییسی وئرهنین) اوغلو نندان کی شاملیلارین

قولاغینا اوخویوردو کی من میرت أهلی یم (میرتجیلام) و بو کی اولدوغونندان آرتیق او یون بزه ین و شوخلوق ائده نم و بو ایشده اولدوقجا چیخاریم و الیم واردی، یالان و یاوا گووشه ییبیدیر و بو بووش بوغزالیق اثرینده ده گوناها قاپیلیبیدیر».

﴿أَمَّا - وَ شَرُّ الْقَوْلِ الْكُذْبُ - إِنَّهُ لَيَقُولُ فَيَكْذِبُ، وَ يَعِدُ فَيُخْلَفُ، وَ يُسْأَلُ

فَيُخْلَفُ، وَ يُسْأَلُ فَيُلْحِفُ، وَ يَخُونُ الْعَهْدَ، وَ يَقْطَعُ الْإِلَّ،﴾

يُلْحِفُ: اصرار اله ییر، برکیبیر و ایاق دیره ییر/الِإِلَّ: قوه مولوق.

«اما بیلین کی گوناہلارین لاپ باشی و پیسی یالان ساتماقدیر. اونون آغیزیندان چیخان باشدان یالاندیر. او (توپوردوگونو یالایان) سؤز وئریب سیندیراندیر. سوروشولان سؤزلره (جاواب وئرمکده) جیلیز و پاخیلدیر. بیرزادی (ایسته سه) سوروشنا برکی یر و سیرتیقلیق ایله سوواشار و آل چکمز؛ ایلقارینی پوزار و وفا قیلماز؛ قوهوملوغو دانار».

﴿فَإِذَا كَانَ عِنْدَ الْحَرْبِ فَأَيُّ زَاجِرٍ وَ أَمْرٍ هُوَ! مَا لَمْ تَأْخُذِ السُّيُوفُ مَا خِذَهَا، فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ كَانَ أَكْبَرُ مَكِيدَتِهِ أَنْ يَمْنَحَ الْقِرْمَ [القوم] سُبَّتَهُ﴾

السُّبَّةُ: مقعد، یان، اتک.

«ساواش مئیدانیندا تا شمشیرلر قینلاریندان چیخما ییلار، نه امرلر کی وئرمز و نه نهی لر کی ائله مز، اما ائله کی قیلینجلار قینلاردان سییریلیب هاوادا اوینادیلار، بو، سؤز پهلوانینین، باش کله یی بودور کی اته گینی (جانینی قاجیرتماقدان اوترو) خالقا آچیب گورستسین».

﴿أَمَّا وَاللَّهِ إِنِّي لَيَمْنَعُنِي مِنَ اللَّعِبِ ذِكْرُ الْمَوْتِ، وَإِنَّهُ لَيَمْنَعُهُ مِنْ قَوْلِ الْحَقِّ نَسِيَانُ الْآخِرَةِ، إِنَّهُ لَمْ يُبَايِعْ مُعَاوِيَةَ حَتَّى شَرَطَ أَنْ يُؤْتِيَهُ أُتِيَّةً، وَ يَرْضَخَ لَهُ عَلَى تَرْكِ الدِّينِ رَضِيخَةً﴾

الْأُتِيَّةُ: باغیش / رَضِيخَةُ: آز باغیش. الرَضِيخَةُ: رشوت، چوئخدان بیر آز مقدار وئرمک.

«حقه آند اولسون بونو بيلمه لیسیز کی منی اولومون یادی او یوندان و میرتدان قویان یئرده، اونودا سون گونون یاددان چیخماسی دوز دانیشماقدان قویوبدور. او معاویه یه هن دئمه دی مگر بو کی اوئا بیر پای وئرسین و آغیر دینین موقابیلینده قاباغینا بیر تیکه آتسین و رشوه وئرسین».

﴿۸۵﴾

وَ مِنْ خُطْبَةٍ لَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

و فیہا صفات ثمان من صفات الجلال

او حضرتین خطبہ لریندننیر

بو خطبہ ده آلاہ تعالانین سگگیز صفتیندن دانیشیر

﴿وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ: الْأَوَّلُ لَا شَيْءَ قَبْلَهُ، وَالْآخِرُ لَا غَايَةَ لَهُ، لَا تَقَعُ الْأَوْهَامُ لَهُ عَلَى صِفَةٍ، وَلَا تَعْقُدُ الْقُلُوبُ مِنْهُ عَلَى كَيْفِيَّةٍ، وَلَا تَنَالُهُ التَّجَزُّؤَةُ وَالتَّبَعِيضُ، وَلَا تُحِيطُ بِهِ الْأَبْصَارُ وَالْقُلُوبُ.﴾
لَا تَعْقَلُ: حوكم وئره بيلمز.

«سؤز وئیریم کی آلاهدان سووای بیر آیری آلاہ یوخدور و او بیرہ بیردیر (ئشسیزدیر)، اول اودور کی اوندان اونجه بیر زاد یوخدور و او سون تانیماز سوندور. اونون صفتلری خییالارا یئرلہشن دگیل و اونون نئجه لیگینده عاغیلار حوكم وئره بيلمزلزلر و اونو آیریپ بولمک (آرلاماق) اولاسی دگیل و اونو هر طرفلی گورمه گه عاجیزدیلر و اورکلده آخسار».

وَ مِنْهَا: ﴿فَاتَّعِظُوا عِبَادَ اللَّهِ بِالْعِبَرِ النَّوَافِعِ، وَاعْتَبِرُوا بِالْآيِ السَّوَاطِعِ وَازْدَجِرُوا بِالنَّذْرِ الْبَوَالِغِ، وَانْتَفِعُوا بِالذِّكْرِ وَالْمَوَاعِظِ،﴾
الآی: آیہ نین جمعی دیر. نشانہ لر، دلیل لر، ظاهر / السواطع: ساطعین جمعی. آیدین، ایشیقلی / البوالغ: بالغہ یں جمعی. بئتر و اوتگم. الانذار: قورخودوب باشا سالماق / النذر: نذیرین جمعی. انذار معناسینادیر.

«پس ای آلاهیمن بنده لری، بارینمالی عبیرت لردن او گود آیین و آیدین آیتلر و نشانه لر گوزونوزده چیراق اولسون. یتر و دوگونسوز هده لندیگی نیز زادلاردان اوزاق گزین و آلاهیمن یاد ایله (ذکری/یله) او گودلردن اولدوقجا فایدالین».

﴿فَكَانَ قَدْ عَلِقْتُمْ مَخَالِبَ الْمَنِيِّ، وَ انْقَطَعَتْ مِنْكُمْ عَلائِقُ الْأُمِّيَّةِ، وَ دَهَمْتُمْ مَفْطَعَاتُ الْأُمُورِ، وَ السَّيَاقَةَ إِلَى الْوَرْدِ الْمَوْرُودِ، فَ «كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَ شَهِيدٌ»: سَائِقٌ يَسُوقُهَا إِلَى مَحْشَرِهَا؛ وَ شَهِيدٌ يَشْهَدُ عَلَيْهَا بِعَمَلِهَا.﴾
المفطعات: آغیر و اوووجو آچان چتین ایشلر/الورد: اولوم یا قیامت.

«سانکی اولوم جایناغینی جانینیزا ایلشدیریبیدیر و آرزیلارین تونوک ایپی ده قیریلیب دیر. آغیر و قاتلاشیماز ایشلر سیزه اوز گتیریبیدیر و ایتله نمه لی یتره ایتله نیر سیز. هر بیر نفس (آدام) ایله یکی نفر ائلنچی بیر گونده ایاقلانیر، بیرسی قاباغا ساری ایتله ییر و بیرسی ده تانق دیر. ایتله یین محشر ایاغینا (حساب ایاغینا) چکیر و تانق دا، اوندان باش وئرن بویوکلو کیچیک لی ایشلره گوز و شاهدیر».

﴿وَمِنْهَا فِي صَفَةِ الْجَنَّةِ﴾

﴿دَرَجَاتٌ مُتَفَاضِلَاتٌ، وَ مَنَازِلٌ مُتَفَاوِتَاتٌ، لَا يَنْقَطِعُ نَعِيمُهَا، وَ لَا يَظْعَنُ مَقِيمُهَا، وَ لَا يَهْرَمُ خَالِدُهَا، وَ لَا يَبْأَسُ [بِأَس] سَاكُنُهَا.﴾
لایبأس: نیازلی اولماز.

﴿بِهَشْتِينَ تَعْرِيفِينَ دِير﴾

«بهشتین دوروملارینین بیربیرینه آرتیق لیغی واردیر و منزل لرینین ده بیربیریسینه آیریتتیسسی. او یترین نعمت لری توکنمز دیر و بهشت لیک اولان بیرسی ده اوزادان

كؤچن دگيل. هميشه ليك بهشت ده اولان بيرداها قوجالماز و اوراليق اولان آرازان بيريسى ده يوخسوللوغو سيناماز».

﴿٨٦﴾

وَمِنْ خُطْبِهِ لَهُ السَّلَاةُ

و فيها بيان صفات الحق جل جلاله

ثم عظة الناس بالتقوى و المشورة

او حضرتين خوطبه لر يندندير

بو خوطبه ده حضرت حقين صفتلريندن سؤز آچير و خالقي تقوايله

مشورت ائله مه گه چاغيرير.

﴿قَدْ عَلِمَ السَّرَائِرَ، وَ خَبَرَ الضَّمَائِرَ، لَهُ الْإِحَاطَةُ بِكُلِّ شَيْءٍ، وَ الْغَلْبَةُ لِكُلِّ شَيْءٍ،

وَ الْقُوَّةُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ.﴾

«گيزليلرى بيلندير و ايچه ريلرى ده گورن. هر بيرزاد اونون اوووجونون

ايچينده دير؛ هر بير نه يه اوستوندور و عاغيلا سيغار - سيغماز، هر نه كى وار اونون

آينده دير».

﴿عِظَةُ النَّاسِ﴾

﴿فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُ مِنْكُمْ فِي أَيَّامِ مَهَلِهِ، قَبْلَ إِرْهَاقِ أَجَلِهِ، وَ فِي فَرَاعِهِ قَبْلَ أَوَانِ شُغْلِهِ، وَ فِي مُتَنَفِّسِهِ قَبْلَ أَنْ يُؤْخَذَ بِكَطْمِهِ، وَ لِيْمَهْدَ لِنَفْسِهِ وَ قَدَمِهِ، وَ لِيَتَزَوَّدَ مِنْ دَارِ ظَعْنِهِ لِدَارِ إِقَامَتِهِ.﴾

إِرْهَاقِ أَجَلِهِ: أَجَلِينَ يَتَنَفَّسُهُمْ سِي / الْكَطْمُ: بُوْعَازِ نَفْسِ يُوْلُو / الْأَخَذَ بِالْكَطْمِ: نَفْسِ يُوْلُونُو تُوْتِمَاقِ.

﴿خَالِقًا أَوْ كُودًا﴾

«پس حاخلی اولوم بیرینین اوستونو آلامیشدان، دینجلیک و آرخایینلیق زامانیندا کی باش هله غوغایا قاتیلمایبیدیر، نفسین یولو آچیقیدیر و اونون یولو کسيلمه ییبیدیر و تا آلدہ دوو واردیر و ایش ایشدن کئچمه ییبیدیر، اوزونه بیرگون آغلاییب ایش گورمه لیدیر و کؤچدوگو بئرہ بو دنیادان لازیملی بیر زاد آینده آپارمالیدیر».

﴿قَالَ اللَّهُ أَيُّهَا النَّاسُ، فِيمَا اسْتَحْفَظْتُمْ [أَحْفَظْكُمْ] مِنْ كِتَابِهِ، وَ اسْتَوَدَعْتُمْ مِنْ حُقُوقِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ لَمْ يَخْلُقْكُمْ عَبَثًا، وَ لَمْ يَتْرُكْكُمْ سُدًى، وَ لَمْ يَدْعُكُمْ فِي جَهَالَةٍ وَ لَا عَمَى،﴾

«پس آلاها خاطر ای آداملار، کیتابی ایسته نیلن کیمی قورویون و بوینونوزدا اولان حقینی یئرینه یئتیرین، بونا گوره کی آلاه تعالا سیزی هدفسیز و بووش بووشونا یاراتمایبیدیر و اوژ باشینادا بوراخیلمایبیسز و نده قانماز و کور اؤتوروبدرو».

﴿قَدْ سَمَىٰ آثَارَكُمْ، وَ عَلِمَ أَعْمَالَكُمْ، وَ كَتَبَ آجَالَكُمْ، وَ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ
 «الْكِتَابَ تَبَيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ»، وَ عَمَّرَ فِيكُمْ نَبِيَّهٗ أَرْمَانًا، حَتَّىٰ أَكْمَلَ لَهُ وَ لَكُمْ -
 فِيمَا أَنْزَلَ مِنْ كِتَابِهِ - دِينَهُ الَّذِي رَضِيَ لِنَفْسِهِ؛﴾

سَمَىٰ آثَارَكُمْ: بللندیریبیدیر و حدودونو تانیدیریبیدیر / عَمَّرَ فِيكُمْ نَبِيَّهٗ: ایلیر اونون
 پیامبری سیزین آرانیزدا اولوبدور.

«ایشلرینین ننجہ و نہ سایاق اولماغینی بللندیریبیدیر. سیزدن باش وئرن
 ایشلری بیلیر و ساییلی گونلرینیزی ده یازیبیدیر. سیزه (هریرنه یی آیدینلادان کتاب
 گوندریبیدیر) و اونون گوندردیگی پیامبرده اوزون بیر زامان سیزین آرانیزدا
 یاشاییبیدیر (سیزاینن بیر هاوادا نفس چکیبیدیر)؛ ائله کی کتابینداکی سئویب بگنیدیگی
 یولو و یونده می حاخلی پیغمبرینه و سیزه بوتونله دیدیر».

﴿وَ أَنْهَىٰ إِلَيْكُمْ - عَلَىٰ لِسَانِهِ - مَحَابَّهٖ مِنَ الْأَعْمَالِ وَ مَكَارِهَهُ، وَ نَوَاهِيَهُ وَ
 أَوْامِرَهُ، وَ أَلْتَىٰ إِلَيْكُمْ الْمَعْذِرَةَ، وَ اتَّخَذَ عَلَيْكُمْ الْحُجَّةَ، وَ قَدَّمَ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ، وَ
 أَنْذَرَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ.﴾

مَحَابَّهٖ: سئودیکی زادلار و یئرلر کی یاخشی ایشلردیلر.

«و پیغمبرینن دیلی ایله سئودیکینی و سئومه دیگینی، ساغیندیریغی ایشلری و
 ایسته دیگی عمللری سیزه یئتیریبیدیر. اوشوندوروب باشا سالمانی و هده قورخونو
 قاباغا سالدی و یولونوزو گودن آغیر جزالانماقدان دا سیزی دیسگیندیردی».

﴿فَاسْتَدْرِكُوا بَقِيَّةَ أَيَّامِكُمْ، وَ اصْبِرُوا لَهَا أَنْفُسُكُمْ، فَإِنَّهَا قَلِيلٌ فِي كَثِيرِ الْأَيَّامِ
 الَّتِي تَكُونُ مِنْكُمْ فِيهَا الْغَفْلَةُ، وَ التَّشَاغُلُ عَنِ الْمَوْعِظَةِ؛﴾
 اصْبِرُوا أَنْفُسُكُمْ: اوزونوزو دوزومه چاغیرین.

«پس عۇمورون قالان گونلریندن پایلانین و اؤزونوزو دؤزومه چاغیرین؛ چونكى بيلمه مزلیكده سوردوگونوز گونلرین اؤنونده چوخ آزدیر و اؤگوددن بو یون قاجیر تدیغینیز لحظه لرین اؤنونده ده اولدوقجا قیساسادیر».

﴿وَلَا تُرْحَصُوا لِنَفْسِكُمْ، فَتَذْهَبَ بِكُمْ الرَّحْصُ مَذَاهِبَ الظُّلْمَةِ، وَلَا تَدَاهِنُوا فِيهِجْمَ بِكُمْ الْإِذْهَانُ عَلَى الْمَعْصِيَةِ.﴾

الظُّلْمَةُ: ظالم سؤزونون جمعی. یارامازلار/ المداھنۃ: یالتاقلیق ظاہری بزہ مک.

«نفسی نیزی اؤز باشینا بوراخمایین کی بو اؤز باشینالیقلا سیزلری یارامازلار یولونا چکر و یالتاقلیقدا ائله مہیین کی بو قیسا گلیب بوئش توتماقلار سیزی دیک باشلیلیغا قورشالایار».

﴿عِبَادَ اللَّهِ، إِنَّ أَنْصَحَ النَّاسِ لِنَفْسِهِ أَطْوَعُهُمْ لِرَبِّهِ؛ وَإِنْ أَغَشَّاهُمْ لِنَفْسِهِ أَغْصَاهُمْ لِرَبِّهِ؛﴾

«سیز ای آلاھین قوللاری، هامیدان آرتیق اؤزونه خئییر ایستہین و اؤزونو گودن آدام، هامیدان آرتیق و قیوراق حقیق ایپینہ گلن دیر. و هامیدان آرتیق اؤزونه خیانت ائله یین و اؤزونو آلدادان بیریسیدہ، هامیدان آرتیق حقیق ایپیندن بو یون قاجیر دان دیر. (ایپینہ گلہ یین دیر)».

﴿وَالْمَغْبُونُ مَنْ غَبَنَ نَفْسَهُ، وَالْمَغْبُوطُ مَنْ سَلِمَ لَهُ دِينُهُ، وَالسَّعِيدُ مَنْ وَعِظَ بغيره، وَالشَّقِيُّ مَنْ انْخَدَعَ لِهَوَاهُ وَغُرُورِهِ.﴾

الْمَغْبُونُ: آلدانمیش/ الْمَغْبُوطُ: غبطہ اولونموش.

«ہامیدان آرتیق آلدانمیش بیرسی او آدامدیر کی اوزونو آلدادیر و یالان ساتیر و دینی بوتون فالان بیر آدامدا گیجیک اولونمالیدیر. آغ گون و آرازان کسده اودور کی ایریلارینین باشینا گلندن اؤگود آلیر (ایریلاری گوزونه دوزاق اولور) قره گونولر قره گونوده او آدامدیر کی اوز نفسینه آلدانیر».

﴿وَاَعْلَمُوا أَنَّ «يَسِيرَ الرِّيَاءِ شِرْكٌ» وَ مُجَالَسَةَ أَهْلِ الْهَوَىٰ مَنْسَأَةٌ لِلْإِيمَانِ، وَ مَخْضَرَةٌ لِلشَّيْطَانِ. جَانِبُوا الْكُذْبَ فَإِنَّهُ مُجَانِبٌ لِلْإِيمَانِ، الصَّادِقُ عَلَىٰ شَفَا مَنْجَاةٍ وَ كِرَامَةٍ، وَ الْكَاذِبُ عَلَىٰ شَرَفٍ مَّهْوَاةٍ وَ مَهَانَةٍ.﴾

الرِّيَاءُ: اوزونو گورستمک / مَنْسَأَةٌ لِلْإِيمَانِ: اونودماق یئر / مَخْضَرَةٌ لِلشَّيْطَانِ: شیطانین حضور تاپان یئر.

«بونو یاخشی بیلمه لیسز کی گوزه چکیب دورتمه گین آن آزی دا شرکدیر و هوس اهلای ایله اوتور- دور ائله مک ایمانین اونودولان یثردیر و شیطانین دا قوللغو (محضر). یالاندان یان گزین کی یالان ایماندان اوزاق سالاندیر. دوز دانیشان دوغرو نجاتین ساحیلینده دیر و سایین مرتبه صاحبی دیر و یالانچی دا هوسین آسگیکیک یارقانی نین قوپوب دوشن یثرینده دیر. (دوشها دوشده دیر)».

﴿وَلَا تَحَاسَدُوا فَإِنَّ الْاِحْسَادَ يَأْكُلُ الْإِيمَانَ «كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ» وَلَا تَبَاغَضُوا فَإِنَّهَا الْحَالِقَةُ»؛ وَ اعْلَمُوا أَنَّ الْأَمَلَ يُسْهِى الْعَقْلَ، وَ يُنْسِي الذِّكْرَ. فَاكْذِبُوا الْأَمَلَ فَإِنَّهُ غُرُورٌ، وَ صَاحِبُهُ مَغْرُورٌ.﴾

الْحَالِقَةُ: خیرایله برکتی آرادان آپاران. یونتایب آرادان آپاران.

«گیجیک ائله مبین کی گیجیک یانار اود قورو اودونو بین کیمی ایمانی بییر و آپریدر و بیر بیرینیزله آجیقلی و توتقو ساخلایاندا اولمایین بونا گوره کی توتقو

ساخلاماق (بوتون انسانا لایق اولان و اونو آغیرلادان زادلاری) آرادان آپارار. بونو بیلمه لیسیز کی آرزی عاغیلی چوودوروب یابیندیراندر و آلاہین یادیندان دا قویان. آرزینی دانین کی آرزی آلدانیش دیر و اونون تورونا دوشن ده آلدانمیش. (آلانمیش).

وَمِنْ خُطْبَةٍ لَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

وہی فی بیان صفات المتقین و صفات الفساق و التنبیہ إلى مکان العترة الطیبة و الظن الخاطیء لبعض الناس:

او حضرتین خوطبہ لریندن دیر

بو خوطبہ ده تقوالیلارین و فساد تورہ دن آزیمشلارین صفتلریندن سؤز

آچیر و پاک عترتین دوروموندان دانیشیر و بیر عدہ نین ترسه

خیالاریندان پردہ گؤتورور.

﴿عِبَادَ اللَّهِ، إِنَّ مِنْ أَحَبِّ عِبَادِ اللَّهِ إِلَيْهِ عَبْدًا أَعَانَهُ اللَّهُ عَلَى نَفْسِهِ، فَاسْتَشَعَرَ

الْحُزْنَ، وَ تَجَلَّبَبَ الْخَوْفَ،﴾

اسْتَشَعَرَ: آلت پالتارینی گئیدی (آلت پالتارینا بورونودو) / تَجَلَّبَبَ: اوست پالتارینی

گئیدی. جلاباب: او اوست پالتار کی پالتارلارین هامی سی نین اوستوندن گئیی لر.

«آی آلاہین بندہ لری، آلاہ تعالانین یانیندا هامیدان آرتیق ایستکلی و سئومہ لی

قول او دور کی حضرت اوننا اؤز نفسینہ گوج گلمکده کمک لیک (یاردیم)

